

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Філософський факультет
Кафедра філософії та методології науки**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Зам. декана
філософського факультету
Неліпа Д.В.
факультет
2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

**10 «Природничі науки»
101 «Екологія»
бакалавр
Екологія
обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2023/2024</u>
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	екзамен

Викладачі: доцент Андрій КРАВЧУК

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.

КИЇВ – 2023

Розробник: **Кравчук Андрій Андрійович**, к.ф.н., доцент кафедри філософії та методології науки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри філософії та методології науки

_____ (Сергій ПЕТРУЩЕНКОВ)

Протокол № 1 від «28» 08 2023р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету.

Протокол № 2 від «30.08» 2023 року.

Голова науково-методичної комісії _____ (Ірина МАСЛІКОВА)
(підпис)

«30» 08 2023 року

Схвалено науково- методичною комісією ННЦ “ Інститут біології та медицини “.

Протокол № _ від “20” 06 2023року.

Голова науково-методичної комісії _____ (Наталія СКРИПНИК).
“20” 06 2023року.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечити засвоєння специфіки філософського досягнення дійсності, ознайомити із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм філософського мислення, створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

- До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та характеристики історико-культурного процесу, що базуються на знаннях шкільної програми дисциплін «Історії», «Людини і світ», «Художньої культури», «Етики».
- **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ світу й культури, розуміти сутність філософських проблем, тем, ідей, вміти аналізувати філософські та наукові тексти;
- **Володіти елементарними навичками** сприйняття та аналізу інформації; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних, культурних подій та явищ.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «*Філософія*» є обов'язковою дисципліною та викладається у 6 семестрі бакалаврата при підготовці за освітньою програмою «*Екологія*». Навчальна дисципліна «*Філософія*» дає можливість прилучити студентів до світоглядної та методологічної культури, накопиченої людством за всю історію свого існування, показати цілісний, інтегративний характер знань про навколишній світ, підкреслити принципову важливість для кожної людини її вільного світоглядного самовизначення, вибору активної життєвої позиції, творіння добра шляхом зміцнення власною діяльністю держави та суспільства. Філософія для майбутніх фахівців зі спеціальності «*Біотехнології та біоінженерія*» – це світоглядна і водночас методологічна основа, на базі якої відбувається засвоєння гуманітарних, загальноосвітніх, фундаментальних та прикладних дисциплін. Значною мірою саме завдяки їй стає можливий вихід свідомості студентів за межі вузькопрофесійної підготовки, орієнтація на загальнолюдські цінності.

4. Завдання (навчальні цілі) – навчити студентів самостійно орієнтуватись в палітрі філософських напрямків, течій і шкіл; сформувати вміння співвідносити філософські, світоглядні ідеї та теорії з практикою суспільного життя, включаючи дослідження граничних засад, найбільш загальних і глибоких ідей і принципів, які людина повинна використати в своєму житті та діяльності, в розумінні дійсності та ставленні до неї.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і методи навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Історію формування і розвитку філософії, її основні проблеми, напрямки та школи	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	6
1.2	Специфіку методології пізнавального і ціннісного освоєння людиною дійсності	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	6
1.3	Понятійний апарат філософського знання	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	7
1.4	Основні шляхи (способи) філософування	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	6
1.5	Основні філософські проблеми (буття, матерія, свідомість, людина, суспільство, природа, практика, пізнання, цінності тощо) та специфіку їх трактування в різних філософських школах	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	7
1.6	Місце і роль філософії в суспільстві, її основні функції та задачі	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	8

	Вміти:			
2.1	Самостійно опрацьовувати філософські тексти, здійснювати їх критичний аналіз	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, аналіз філософського тексту, екзаменаційна робота	7
2.2	Порівнювати світоглядні парадигми, ідеологічні і релігійні конструкції, концепції, виділяти їх сильні і слабкі сторони;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, екзаменаційна робота	7
2.3	Оперувати понятійним апаратом філософії, розвивати абстрактне мислення	Семінар, самостійна робота	презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	6
2.4	Обґрунтовувати і відстоювати власну світоглядну і життєву позиції, виявляти, ставити та вирішувати проблеми	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, аналіз філософського тексту	7
2.5	Застосовувати отримані знання при аналізі і оцінці суспільних процесів та явищ	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота	6
2.6	Аналізувати історико- філософський процес, предметну сферу різних	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, екзаменаційна	7

	філософських та природничих дисциплін.		робота	
	комунікація:			
3.1	Використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої філософської літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, аналіз філософського тексту	3
3.2	Презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, аналіз філософського тексту	3
3.3	Вести полеміку стосовно філософських питань на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом філософії	Семінари	Дискусії	3
	автономність та відповідальність:			
4.1	Самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу з різних джерел;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, аналіз філософського тексту	4

4.2	вирішувати самостійно комплексні завдання, що поставлені в індивідуальних роботах;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження,	4
4.3	Самостійно приймати та обґрунтовувати власні рішення	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, екзаменаційна робота	3

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
ПРН 1. Володіти загальними уявленнями про основи філософії, політології, що сприяють розвитку культури, схильності до етичних цінностей, знання економіки, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній діяльності.	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 21. Реалізовувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.	+	+		+	+	+	+	+		+	+	+			+		+	+
ПРН 22. Зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку ведення здорового способу життя.	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+		+	+

7. Структура курсу: у курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів. Завершується дисципліна екзаменом.

Перша частина курсу «Філософська пропедевтика» присвячена розкриттю змісту понять філософія та світогляд, визначенню предмета, функцій, методів філософії, її історичному розвитку.

Друга частина курсу «Теоретична та практична філософія» розглядає основні фундаментальні проблеми філософії.

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

- Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу, першоджерела

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, першоджерела. Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

- Доповнення / дискусія:

2 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

- Самостійна робота:

10-9 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

8-7 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в

основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

6-5 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

4-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

- Модульна контрольна робота тема 1-2:

10 балів студент правильно відповів на всі питання тесту

8 бали студент неправильно відповів на 2 питання тесту

6 бали студент неправильно відповів на 4 питання тесту

4 бали студент неправильно відповів на 6 запитань тесту

2 бал студент неправильно відповів на 10 запитань тесту

Екзаменаційна робота виконується у вигляді тестового завдання та оцінюється у 40 балів:

Тестове завдання складається з закритих питань та одного відкритого питання. Закриті питання оцінюються у 30 балів, відкрите питання тесту оцінюється у 10 балів.

Оцінювання відкритого питання тесту:

10-8 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, спирається на погляди відомих філософів, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, власну позицію.

7-4 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє достатній рівень самостійності. Допускаються несуттєві неточності

3-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдання.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт

Оцінювання за формами контролю:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min. – 30 балів	Max. – 60 балів
Усна відповідь	Протягом семестру	«3» x 5 = 15	«5» x 6 = 30
Доповнення, участь в дискусіях	Протягом семестру	«1» x 3 = 3	«2» x 5 = 10
Модульна контрольна робота тема 1-2 (тест)		«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Написання конспекту першоджерела (фрагмент твору видатного філософа)	До 15.04.2020	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
*у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 60 % від семестрової кількості балів			

Підсумкове оцінювання у формі екзамену: екзаменаційне оцінювання відбувається в тестовій формі та оцінюється у 40 балів.

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	30	30	60
Максимум	60	40	100

Студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав менше 20 балів. Для допуску до екзамену студент має здати всі самостійні роботи та конспекти. Екзаменаційна оцінка не може бути меншою за **40 балів** для отримання загальної позитивної оцінки за дисципліну.

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0 –59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назви тем	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1.	<i>Змістовий модуль 1: Філософська пропедевтика</i>			
2.	Тема 1. Філософія і коло її проблем Загальні уявлення про філософію і філософствування	2	4	
3.	Самостійна робота: • Світогляд як спосіб орієнтації людини в світі. • Основні рівні світогляду. • Природа та структура світогляду. • Історичні типи світогляду.			10
4.	Тема 2. Філософія в її історії: Основні етапи та проблеми античної філософії	2	4	
5.	Самостійна робота: • Розуміння філософії в античну добу. • Проблема першопричини світу в античній натурфілософії. • Проблема буття в античній філософії. • Сутність полеміки Сократа з софістами. • Основні ідеї філософії Платона. • Що таке принцип «калокагатії»? • Гносеологічні погляди Платона в діалозі «Менон». • Приватна власність у розумінні Аристотеля.			8
6.	Тема 3. Головні ідеї філософії Середньовіччя й Відродження	1	2	
7.	Самостійна робота: • Філософія Середньовіччя ті її зв'язок з християнською релігією та теологією. • Спроби доведення буття Бога в середньовічній філософії. • Нова натурфілософія епохи Відродження. • Головні теологічні проблеми Середньовіччя			5
8.	Тема 4. Західноєвропейська філософія Нового часу та доби Просвітництва	1	2	
9.	Самостійна робота: • Природознавство та філософія Нового часу. • Взаємозв'язок філософії й математики в добу Нового часу. • Соціальна концепція Т. Гоббса. • Проблема субстанції у Новий час: Декарт,			5

	Спіноза, Ляйбніц. • Людина як предмет філософського аналізу в добу Просвітництва.			
10.	Тема 5. Визначальні риси німецької класичної філософії	2	4	
11.	Самостійна робота: • Сутність теорії пізнання І. Канта. • Натурфілософські концепції філософів німецької класики. • Проблеми етики в німецькій класичній філософії. • Своєрідність діалектики Гегеля. Закони діалектики. • Філософська характеристика людини за Л. Фойєрбахом.			7
12.	Тема 6. Філософія марксизму.	1	2	
13.	Самостійна робота: • Марксизм і німецька класична філософія. • Філософська антропологія та філософія історії К. Маркса. • Гуманістичні ідеї в філософії раннього Маркса. • Західний марксизм: поліфонія поглядів.			4
14.	Тема 7. Філософська думка в Україні.	1	3	
15.	Самостійна робота: • Філософські ідеї Києво-Руської доби, їх зв'язок із міфологією та християнською релігією. • Києво-Могилянська Академія як осередок духовності українського народу. • Філософські курси в Києво-Могилянській Академії. • Філософська творчість Г. Сковороди. • Проблема самопізнання людини у творчості Г. Сковороди. • Ідея "серця" в українській філософії. • Суть філософського споглядання за П. Юркевичем. • Обґрунтування української національної ідеї в філософській творчості визначних українських мислителів (на вибір).			4
16.	Тест 1		1	
17.	<i>Змістовий модуль 2: Теоретична та практична філософія</i>			
18.	Тема 8. Фундаментальні філософські проблеми: особливості переходу від класичного до некласичного філософствування.	1	2	

19.	Самостійна робота: • Порівняльний аналіз основних проблем класичної та сучасної західноєвропейської філософії. • Буття людини як проблема в екзистенціальній філософії. • Проблема Бога в традиційній і сучасній релігійній філософії. • Зміст загальної назви “філософія життя”			5
20.	Тема 9. Онтологія як філософське вчення про буття. Основні напрямки сучасної філософії	1	2	
21.	Самостійна робота: • Порівняльний аналіз розуміння Абсолюту в Парменіда і в християнському вченні про Бога. • Філософське вирішення проблеми буття як віддзеркалення світогляду епохи (античність, Середньовіччя, Новий час, XX ст.). • Проблема буття а філософії М.Хайдеггера. • Еволюція поняття "матерія" у філософії і науці. • Синергетика: зміст і основні проблеми. • Детермінізм як принцип філософського осмислення світу. • Порівняльний аналіз субстанційної та реляційної концепцій простору і часу. • Проблема прогресу та його критеріїв.			5
22.	Тема 10. Проблема свідомості	1	2	
23.	Самостійна робота: • Суспільний та особистісно індивідуальний зміст свідомості: взаємозв'язок та відмінність. • Свідомість і особистість. • Проблема свідомості в українській філософії. • Проблема свідомості у філософії Сходу. • Свідомість та безсвідоме: порівняльний аналіз концепцій К.Маркса та З.Фрейда. • Фрейдівські ідеї безсвідомого в художній культурі XX ст. • Проблема свідомості у сучасній філософії.			5
24.	Тема 11. Людина як предмет філософського аналізу	1	2	
25.	Самостійна робота: • Психологія і проблема людини. • Проблема людини в екзистенціалізмі. • Основні риси марксистського розуміння людини. • Расизм і проблема співвідношення біологічного			5

	та соціального в людині. • Значення і межі проблеми сенсу життя. • Поліфонія філософських версій місця людини у Всесвіті. • Специфіка розуміння особистості в різних типах культур. • Особистість та її свобода в поглядах світових релігій. • Проблема свободи й відповідальності особи на сучасному етапі розвитку світової цивілізації. • 10. Проблеми життя та смерті наприкінці XX ст. і шляхи їх вирішення.			
26.	Індивідуальна самотійна робота: Аналіз філософського тексту			10
27.	ВСЬОГО	14	30	73

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – **14 год.**

Семінари – **30 год.**

Консультація – **3 год.**

Самотійна робота – **73 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Петрушенко В.Л. Філософія : Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: Каравела, 2001.
2. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія : Навч.посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001 .
3. Філософія : Курс лекцій. Навч. посібник для студ. вузів / Бичко І.В. та інш. – К., 1993.
4. Філософія: Навч. посіб. для студ. і асп. вищ. навч. закл. / Іван Федотович Надольний (ред.). – К., 2001.
5. Філософія : Підруч. для студ. вузів / Георгій Антонович Заїченко (ред.). – К., 1995.
6. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. – К.: Знання, 2009.
7. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей / О.В.Комар, А.А.Кравчук, О.В.Руденко та ін.; загальна ред. докт. філософ. н., проф. Добронравова. – К., 2010.

Додаткова:

1. Августин Сповідь <http://194.44.152.155/elib/local/sk750294.pdf>
2. Аквінський Т. Коментарі до Арістотелевой «Політики». К.: Основи. 2003. (djvu) https://chtyvo.org.ua/authors/Akvinskyi_Toma/Komentari_do_Aristotelevoi_Polityky/
3. Арістотель Нікомахова етика. К., 2002. http://am.history.univ.kiev.ua/Nikomakhova_etyka.pdf
4. Арістотель Політика. К., 2003. <http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/04/Aristotel-1.pdf>
5. Арістотель. Метафізика (фрагменти)/ Читанка з філософії. К.: Довіра, 1992. Т.1: Філософія стародавнього світу. С. 149-164. https://shron1.chtyvo.org.ua/Aristotle/Metafizyka_frahmenty.pdf?
6. Боецій Розрада від філософії <https://javalibre.com.ua/java-book/book/2925043>
7. Больнов О.Ф. Філософська антропологія та її методичні принципи / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навч.посібник / Упорядники В.В.Лях, В.С.Пазенок. – Київ: Ваклер, 1996. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/bolnov.htm>
8. Вітгенштайн Л. Tractatus Logiko-Philosophicus. Філософські дослідження. Київ: Основи, 1995. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/vitgen.html>
9. Гайдеггер М. Вечірня розмова в таборі для військовополонених//Українські проблеми, 1998. №1. С.106-121. https://shron1.chtyvo.org.ua/Heidegger_Martin/Vechirnia_rozmova_v_tabora_dlia_viiskovopolonnykh.pdf
10. Гайдеггер М. Шлях до мови // Дорогою до мови. Л.: Литопис, 2007. https://shron1.chtyvo.org.ua/Heidegger_Martin/Shliakh_do_movy.pdf?
11. Гайдеггер М. Що це таке філософія? https://stud.com.ua/42190/filosofiya/haydegger_take_filosofiya
12. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. основи філософської герменевтики. <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/gadamer.html>
13. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. Київ: Юніверс, 2001. http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Batkivschyna_i_mova.pdf
14. Гегель. Г. В.Ф. Феноменологія духу. К.: Основи, 2004. http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Fenomenologia_Dukhu-1.pdf

15. Гельвецій К.А. Про людину, її розумові здібності та її виховання. К., 1994.
https://chtyvo.org.ua/authors/Helvetsii_Klod_Adrian/Pro_liudynu_ii_rozumovi_zdibnosti_ta_ii_vykhovannia/
16. Гоббс Т. Левіафан. К.: Дух і Літера, 2000.
<http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B1%D1%81.pdf>
17. Гуссерль Е. Криза європейської філософії // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К., 1996.
18. Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія// Філософська думка, 2002. №3. С134-149.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Husserl_Edmund/Kryza_yevropeiskykh_nauk.pdf?
19. Декарт Р. Метафізичні розмисли. К.: Юніверс, 2000.
<http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dekart/index.html>
20. Декарт Р. Міркування про метод. К.: Тандем, 2001.
http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/decart_metod.htm
21. Джеймс В. Що таке прагматизм? К., 2000.
22. Джексон Ф. Чого не знала Мері?
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Djekson.html>
23. Дільтей В. Виникнення герменевтики // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К., 1996.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/diltej.html>
24. Добронравова І.С. Ідеали і типи наукової раціональності. - К.: ВЦ "Київський університет". – К.: 1999 , с. 24-28.
<http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ideal.html>
25. Добронравова І.С. Ставлення людини до природи: синергетичний аспект. //Філософія. Антропологія. Екологія. –Альманах. Випуск перший.
/ <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ecology.htm>
26. Камю А. Міф про Сізіфа.
<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3221&page=6>
27. Кант І. Відповідь на запитання Що таке Просвітництво? // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ, 2003. С. 158-161.
<https://vpered.wordpress.com/2019/07/04/kant-erklarung/#:~:text=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%E2%80%94%D1%86%D0%B5%20%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%96%D0%B4%20%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%D0%B7%D1%96,%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%8F%20%D0%BD%D0%B8%D0%BC%20%D0%B1%D0%B5%D0%B7%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BA%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%B0%D0%B0>
28. Кант І. Критика чистого розуму. К.: Юніверс, 2000.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Krytyka_chystoho_rozumu.pdf
29. Кант І. Пролегомени до кожної майбутньої метафізики. К.,2005.
<http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/Kant/index.htm>
30. Кант І. До вічного миру.
<https://anthologyforthelazy.webnode.com.ua/1/immanujil-kant-do-vichnogo-miru/>
31. Крічлі С. Вступ до континентальної філософії// Пер. з англ. Вадима Менжуліна. - Київ: ТОВ "Стилос", 2008. - 152 с.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/krichli/index.htm>

32. Крисаченко В.С. Людина і біосфера
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/krisachenko/krisa.html>
33. Комар О.В. Гуманізація науки чи натуралізація філософії? /
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/OKomar.pdf>
34. Леві-Строс К. Структурна антропологія. К., 1997.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Levi-Strauss Claude/Struktura_mifiv.pdf
35. Ліотар Ж.-Ф. Постмодерністська ситуація / Після філософії: кінець чи трансформація? К., 2000. С.71-90.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Sytuatsia_postmodernu.pdf
36. Лок Д. Два трактати про правління. К.: Наш формат, 2020.
<http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/government.pdf>
37. Людина в складному світі / за ред. Н. В. Кочубей, М. О. Нестерової; вступне слово В.П. Адрущенко //
http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/humen_2017_.pdf
38. Мак`явеллі Н. Державець. <https://knigogo.com.ua/knigi/derzhavets/>
39. Маркс К. Тези про Фойєрбаха <https://vpered.wordpress.com/2009/05/22/marx-feuerbach/>
40. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. К., 1993.
https://chtyvo.org.ua/authors/Nietzsche Friedrich/Tak_kazav_Zaratustra/
41. Ортега-і-Гассет Хосе. Кант.
<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3818>
42. Панич Олексій. Філософія і війна//Філософська думка, 2015. №1. С.75-89.
<https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/70/71>
43. Паскаль Б. Думки. часопис. К.: Дух і Літера, 2009.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Pascal_Blaise/Dumky.pdf
44. Після філософії: кінець чи трансформація? Рорті , Ліотар , Фуко, Деррида, Девідсон , Дамміт , Патнем, Апель, Габермас, Гадамер, Рикьор, Макінтайр, Блуменбера, Тейлор/ Переклад за редакцією В. В. Ляха. К.: Четверта хвиля. 2000. 432 с. (для аналізу можна обрати 1 статтю)
https://shron1.chtyvo.org.ua/Rorty_Richard/Pislia_filosofii_Kinets_chy_transformatsiia7.pdf
45. Платон. Діалоги. К.: "Основи", 1995. (djvu)
<https://chtyvo.org.ua/authors/Plato/Dialohy/>
46. Платон. Бенкет. Л.: Видавництво Українського Католицького Університету, 2018. (djvu)
https://chtyvo.org.ua/authors/Plato/Benket_vyd_2018_ukrhrets/
47. Рікер П. Про інтерпретацію
https://shron1.chtyvo.org.ua/Riceur_Paul/Pro_interpretatsiu.pdf
48. Роттердамський Е. Похвала Глупоті...
<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3963>
49. Руденко О.В. Погляд на науку як соціокультурний феномен // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія. – Вип. 49
http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rudenko/statya_ukr.htm
50. Руденко О.В. Філософія освіти, або чи потрібна освіті філософія//Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. №1 (119). 2015. С.41-43.
<https://bulletinphilosophy-knu.kyiv.ua/index.php/journal/issue/view/79/79>
51. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду. К., 2001.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Russo_Zhan-Zhak/Pro_suspilnu_uhodu_abo_pryntsypu_politychnoho_prava.pdf
52. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо. К., 2001.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Buttia_i_nischo_frahmenty.pdf

53. Сенека. Моральні листи до Луцілія. К., 2017. (djvu)
https://chtyvo.org.ua/authors/Seneca/Moralni_lysty_do_Lutsiliia_vyd_2017/?
54. Табачковський В. Життєвий світ людини і пізнання: персоналістична інтерпретація / Філософська думка, 2006. – №2.
55. Фіхте Й.Г. Промови до німецької нації // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ. Вид-во "Лілея-НВ", 2003. С. 110-134.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Fichte_Johann/Promovy_do_nimetskoi_natsii_fr1.pdf?
56. Фройд З. Вступ до психоаналізу.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Freud_Sigmund/Vstup_do_psykhoanalizu.pdf?
57. Фройд З. Три нариси з теорії сексуальності // Психологія і суспільство. 2008. N 4. С. 45-91.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Freud_Sigmund/Try_narysy_z_teorii_seksualnosti.pdf?
58. Фром Е. Мати чи бути. К., 2010.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Maty_chy_buty7.pdf
59. Фром Е. Мистецтво любові. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 192 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Fromm_Erich/Mystetstvo_liubovi/
60. Фром Е. Втеча від свободи. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Fromm_Erich/Vtecha_vid_svobody/
61. Шелер М. Сутність моральної особистості / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники В.В.Лях, В.С.Пазенок. – К.: Ваклер, 1996.
<http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/sheler.html>
62. Шеллінг Ф.В. Про відношення образотворчих мистецтв до природи // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ. Вид-во "Лілея-НВ", 2003.С. 364-372.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Schelling_Friedrich/Pro_sut_nimetskoi_nauky_frahment.pdf?
63. Юнг К.Г. Архетипи колективного несвідомого (фрагменти)
https://shron1.chtyvo.org.ua/Yung_Karl/Arkhetypy_kolektyvnoho_nesvidomoho_fr.pdf?
64. Ясперс К. Осьова епоха // «І». Л., 1990.
№3. https://chtyvo.org.ua/authors/Jaspers_Karl/Osiova_epokha_frahment/

Інформаційні ресурси

<http://philsci.univ.kiev.ua/>
<http://www.uct.kiev.ua/~sofi/>
<http://www.synergetics.org.ua/>

Сайт кафедри філософії та методології науки.
 Центр практичної філософії.
 Українське синергетичне товариство.

ТЕМАТИЧНО-ЗМІСТОВНА ЧАСТИНА КУРСУ

Змістовий модуль 1. Філософська пропедевтика

Лекція 1. Загальні уявлення про філософію і філософствування

Первинне розуміння філософії. Особливості філософського підходу до світу. Духовні та соціальні чинники ставлення філософського світогляду. Предмет і проблеми філософії. Граничність філософських категорій. Співвідношення світогляду і філософії. Основні світоглядні орієнтації людини в світі. Філософія і релігія. Філософія і наука. Особливості сучасного розуміння філософії. Роль філософії в сучасному житті суспільства.

Особливості ставлення людини до світу. Світогляд як спосіб орієнтації людини в світі та смисложиттєва позиція. Світовідчуття і світорозуміння як рівні світогляду. Структура світогляду. Історичні типи світогляду.

Семінарське заняття 1.

1. Поняття світогляду. Сутність та призначення світогляду.
2. Природа та структура світогляду.
3. Історичні типи світогляду.
- 4 Філософія як форма теоретичного усвідомлення світу:
 - а) предмет філософії;
 - б) основні проблеми та питання філософії;
 - в) методи філософування;
 - г) функції філософії.
5. Основні підрозділи філософського знання.
6. Філософія та наука.

Контрольні запитання та завдання:

1. Чим характеризується людське ставлення до світу?
2. Що є основою єдності буденного та теоретичного світоглядів?
3. Яка головна функція будь-якого світогляду?
4. Які основні елементи світогляду?
5. Чи існують різні історичні типи світогляду?

Проблемні теми для обговорення:

1. Які особливості людської діяльності викликають формування світогляду?
2. Чи усвідомлює людина процес формування власного світогляду?
3. Чи можливий світогляд без ідеалів?
4. Чи всі люди мають світогляди?
5. Чому виділяють декілька історичних типів світогляду?

Література:

Основна:

1. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. Філософія. К.: Дух і літера, 2018.
2. Петрушенко В. Л. Філософія: курс лекцій / В. Л. Петрушенко. Львів, 2016. 504 с.
3. Причепій Є.М., Черній А.М., В.Д., Чекаль Л.А. Філософія. К.: Видавничий центр «Академія», 2009 .
4. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018. 622 с. 9-23, 176-220
5. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. К.: Знання, 2009.
6. https://pidru4niki.com/1356061537692/filosofiya/volodimir_shinkaruk_1928-2001

7. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей. Т.1. Філософська пропедевтика : навч. посіб для бакалаврів фізико-математичних і природничих спеціальностей. К.: ВПЦ "Київський університет", 2010. 848 с. 11-56

8. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 1. Філософська пропедевтика /авт.-упоряд. І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін. ; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 879 с. 11-57.

Додаткова:

1. Гайдеггер М. Вечірня розмова в таборі для військовополонених//Українські проблеми, 1998. №1. С.106-121.

2. https://shron1.chtyvo.org.ua/Heidegger_Martin/Vechirnia_rozmova_v_tabora_dlia_viiskovopolonenykh.pdf?

3. Кант І. Відповідь на запитання Що таке Просвітництво? // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ, 2003. С. 158-161.

<https://vpered.wordpress.com/2019/07/04/kant-erklarung/#:~:text=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%E2%80%94%D1%86%D0%B5%20%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%96%D0%B4%20%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%D0%B7%D1%96,%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%8F%20%D0%BD%D0%B8%D0%BC%20%D0%B1%D0%B5%D0%B7%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BA%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%B0>.

4. Кант І. До вічного миру.

5. <https://anthologyforthelazy.webnode.com.ua/l/immanujil-kant-do-vichnogo-miru/>

6. Ортега-і-Гассет Х. Чиста філософія // Вибрані твори. К., 1994.

7. <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3821>

8. Панич Олексій. Філософія і війна//Філософська думка, 2015. №1. С.75-89.

9. <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/70/71>

10. Шинкарук В.І. Філософія і культура // Доповідь на II Всеукраїнському філософському конгресі (27-29 червня 1995 р., м. Київ)// Філософська і соціологічна думка. 1995, № 9-10. С. 220-235.

11. Шинкарук В.І. Категоріальна структура наукового світогляду // Шинкарук В.І Вибрані твори у 3-х т. К, 2003. Т.3. Ч.1. С.164-172.

Лекція 2. Основні етапи та проблеми античної філософії

Міфологія, зачатки наукового знання та буденне знання як передумова формування філософії. Особливості розуміння філософії в античну добу. Пошук субстанціональних основ речей в період "ранньої класики". Прагнення усвідомити сутність людини, її відносини з суспільством – визначальний напрям "середньої класики. Синтез філософського знання, його проблем і методів на етапі "високої класики".

Загальна характеристика філософії Середньовіччя: основні ідеї та персоналії. Своєрідність християнської середньовічної філософії. Основні ідеї і проблеми патристики і схоластики. Загальна характеристика філософії епохи Відродження: основні ідеї та персоналії. Предмет дослідження, світогляд, натурфілософія епохи Відродження.

Загальна характеристика філософії Нового часу: основні ідеї та представники.

Проблема методу у Новий час. Проблема субстанції у Новий час. Особливості пізнавальної проблематики філософії Нового часу. Просвітництво як течія філософії Нового часу.

Семінарське заняття 2.

1. Особливості виникнення філософії в Давній Греції.
2. Досократична філософія:
 - а) проблема першоначала: мілетська школа, Геракліт, піфагорійці;
 - б) проблема буття; елеати, Емпедокл і Анаксагор.
3. Атомізм Левкіппа і Демокріта.
4. Софісти і Сократ – антропологічний поворот в античній філософії..
5. Філософія Платона – загальна характеристика.
6. Філософія Аристотеля – загальна характеристика.

Контрольні запитання та завдання:

1. Які етапи виділяють в розвитку античної філософії?
2. Чому представників філософії “ранньої класики” називали натурфілософами?
3. У чому полягає філософський сенс апорій Зенона?
4. Що означає вислів “антропологічний поворот в античній філософії” і з іменами яких мислителів він пов’язаний?
5. Якими рисами відрізнялось розуміння світу за Платоном?
6. Яким був науковий здобуток Аристотеля?

Література:

Основна:

1. Історія філософії: Підручник / за ред. Володимира Івановича Ярошовця К., 2002.
2. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І.Ярошовця. К., 2005.
3. Короткий довідник з історії філософії: від витоків до середини XIX століття / За ред. Т.Д. Пікашової та В. Л. Чуйка. К., 1997.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dovi.html>
4. Рассел Б. Історія західної філософії. К.: "Основи", 1995.
https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/
5. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018. 622 с..
6. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. К.: Знання, 2009.
<http://westudents.com.ua/knigi/622-filosofya-guberskiy-lv.html>
7. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей. Т.1. Філософська пропедевтика : навч. посіб для бакалаврів фізико-математичних і природничих спеціальностей. К.: ВПЦ “Київський університет”, 2010. 848 с.
8. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 1. Філософська пропедевтика /авт.-упоряд І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін. ; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 879 с.

Додаткова:

1. Арістотель Нікомахова етика. К., 2002.
http://am.history.univ.kiev.ua/Nikomakhova_etyka.pdf
2. Арістотель Політика. К., 2003.
<http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/04/Aristotel-1.pdf>
3. Арістотель. Метафізика (фрагменти)/ Читанка з філософії. К.: Довіра, 1992. Т.1: Філософія стародавнього світу. С. 149-164.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Aristotle/Metafizyka_frahmenty.pdf?
4. Геракліт Про природу // Тихолаз, А.Г. Геракліт. К. : Абріс, 1995. С.41-131.

5. Платон. Діалоги. К.: "Основи", 1995. (djvu)
<https://chtyvo.org.ua/authors/Plato/Dialohy/>
6. Платон. Бенкет. Л.: Видавництво Українського Католицького Університету, 2018. (djvu)
https://chtyvo.org.ua/authors/Plato/Benket_vyd_2018_ukrhrets/
7. Сенека. Моральні листи до Луцілія. К., 2017. (djvu)
[https://chtyvo.org.ua/authors/Seneca/Moralni_lysty_do_Lutsiliia_vyd_2017/?](https://chtyvo.org.ua/authors/Seneca/Moralni_lysty_do_Lutsiliia_vyd_2017/)
8. Тіт Лукрецій Кар Про природу речей // Антична література: хрестоматія. – К., 1968. – С.407-415.

Лекція 3 .Головні ідеї філософії Середньовіччя й Відродження

Загальна характеристика філософії Середньовіччя: основні ідеї та персоналії. Основні етапи розвитку середньовічної філософії. Головні теологічні проблеми Середньовіччя та їх філософські інтерпретації: полеміка між номіналізмом і реалізмом; проблема співвідношення віри і знання; проблема людини: душа і тіло.

Семінарське заняття 3.

1. Загальна характеристика філософії епохи Відродження: основні ідеї та персоналії.
2. Гуманізм та новий ідеал людини.
3. Філософія М.Кузанського.
4. Наука епохи Відродження (Л.да Вінчі, М.Коперник).
5. Пантеїзм Дж.Бруно.

Контрольні запитання та завдання:

1. Яка головна особливість християнської середньовічної філософії?
2. Розкрийте зміст понять “апологетика”, “патристика”, “схоластика”.
3. Які головні теологічні проблеми Середньовіччя?
4. До якого знання відновлюється інтерес в епоху Відродження?
5. В чому полягає гуманістичний характер філософії доби Відродження?
6. Розкрийте зміст понять “теїзм”, “пантеїзм”, “космологія”.

Література:

Основна:

1. Александрова О. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. К.: Видавець ПАРАПАН, 2002.
2. Історія філософії: Підручник / за ред. Володимира Івановича Ярошовця. К., 2006.
3. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І.Ярошовця. К., 2005.
4. Короткий довідник з історії філософії: від витоків до середини XIX століття / За ред. Т.Д. Пікашової та В. Л. Чуйка К., 1997.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dovi.html>
5. Лубський В. І., Бурлак С. та ін. Релігієзнавство: Підручник. К. : Видавничий центр "Академія", 2000.
6. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство: Підручник. К. : Академвидав, 2002.
7. Рассел Б. Історія західної філософії. К.: "Основи", 1995.
https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/
8. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018 622 с..
9. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей. Т.1. Філософська пропедевтика : навч. посіб для бакалаврів

фізико-математичних і природничих спеціальностей. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 848 с.

10. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 1. Філософська пропедевтика /авт.-упоряд. І.С.Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін. ; заг. Ред. І.С.Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 879 с.

Додаткова:

1. Августин Святий. Сповідь. К.: Основи, 1996. <http://194.44.152.155/elib/local/sk750294.pdf>
2. Аквінський Т. Коментарі до Арістотелевої «Політики». К.: Основи. 2003. (djvu) https://chtyvo.org.ua/authors/Akvinskyi_Toma/Komentari_do_Aristotelevoi_Polityky/
3. Біблія. В перекладі Івана Огієнка. <https://bibleonline.ru/bible/ubio/>
4. Боецій. Розрада від філософії. К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2002. https://shron1.chtyvo.org.ua/Boetsii_Severyn/Rozrada_vid_filosofii.pdf?
5. Василій Великий. Морально-аскетичні твори. Л. : Свічадо, 2007. https://www.truechristianity.info/ua/books/st_vasily.php
6. Данте Аліг'єрі. Божественна комедія. <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=347>
7. Мак'явеллі Н. Державець. К., 1998. <https://knigogo.com.ua/knigi/derzhavets/>
8. Роттердамський Е. Похвала Глупоті. К., 1993. http://ae-lib.org.ua/texts/erasmus_fool_ua.htm

Лекція 4. Західноєвропейська філософія Нового часу та доби Просвітництва

Загальна характеристика філософії Нового часу: основні ідеї та представники. Проблема методу в філософії Нового часу (Ф.Бекон, Р.Декарт). Проблема емпіризму в філософії Ф.Бекона (програма “великого відновлення наук”, концепція “ідолів”). Проблема раціоналізму в філософії Р.Декарта (принцип методичного сумніву, теза “cogito ergo sum” , вчення про “вроджені ідеї”).

Семінарське заняття 4.

1. Природознавство та філософія Нового часу.
2. Взаємозв'язок філософії й математики в добу Нового часу.
3. Соціальна концепція Т.Гоббса.
4. Проблема субстанції у Новий час: Декарт, Спіноза, Ляйбніц.
5. Людина як предмет філософського аналізу в добу Просвітництва.

Контрольні запитання та завдання:

1. У чому полягає зв'язок філософії Нового часу з математикою й природознавством?
2. Чому раціоналізм вважається протилежністю сенсуалізму?
3. У чому полягає сутність поглядів на субстанцію в новоєвропейській філософії?
4. Що означає поняття “скептицизм”?
5. Яка система поглядів і чому отримала назву Просвітництва?
6. У чому полягає сутність “механістичного принципу” філософії доби Просвітництва?

Література:

Основна:

1. Історія філософії: Підручник / за ред. Володимира Івановича Ярошовця. К., 2006.
2. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І.Ярошовця. К., 2005.
3. Короткий довідник з історії філософії: від витоків до середини XIX століття / За ред. Т.Д. Пікашової та В. Л. Чуйка К., 1997. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dovi.html>
4. Рассел Б. Історія західної філософії. К.: "Основи", 1995.

https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/

5. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018 622 с..
6. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. К.: Знання, 2009.
<http://westudents.com.ua/knigi/622-filosofya-guberskiy-lv.html>
7. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей. Т.1. Філософська пропедевтика : навч. посіб для бакалаврів фізико-математичних і природничих спеціальностей. К.: ВПЦ “Київський університет”, 2010. 848 с.
8. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 1. Філософська пропедевтика /авт.-упоряд. І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін. ; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 879 с.

Додаткова:

1. Вольтер Кандід: Філософські повісті (збірник). Харків :Фоліо, 2011.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/04/Kandid_Filosofski_povisti.pdf
2. Гоббс Т. Левіафан. К.: Дух і Літера, 2000.
<http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B1%D1%81.pdf>
3. Г'юм Д. Трактат про людську природу. К., 2003.
4. Гельвецій К.А. Про людину, її розумові здібності та її виховання. К., 1994.
https://chtyvo.org.ua/authors/Helvetsii_Klod_Adrian/Pro_liudynu_ii_rozumovi_zdibnosti_ta_ii_vyk_hovannia/
5. Декарт Р. Міркування про метод. К.: Тандем, 2001.
http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/decart_metod.htm
6. Декарт Р. Метафізичні розмисли. К.: Юніверс, 2000.
<http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dekart/index.html>
7. Лябніц Г.-В. Принципи природи і благодаті, засновані на рацію // Філософська думка: український науково-теоретичний часопис. К., 2008. № 4. С. 25-43.
8. Лок Д. Два трактати про правління. К.: Наш формат, 2020.
<http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/government.pdf>
9. Паскаль Б. Думки. часопис. К.: Дух і Літера, 2009.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Pascal_Blaise/Dumky.pdf?
10. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду. К., 2001.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Russo_Zhan-Zhak/Pro_suspilnu_uhodu_abo_pryntsypy_politychnoho_prava.pdf?
11. Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат. К., 2005.

Лекція 5. Визначальні риси німецької класичної філософії

Класичний характер німецької філософії XVIII-поч.XIX ст., її найвідоміші представники. Два періоди наукової творчості Канта. Його “коперніканський переворот у філософії”. Гносеологічні, етичні та естетичні погляди Канта.

Абсолютна Ідея та розвиток як головні поняття філософії Гегеля. Сутність антропологічної концепції Фойєрбаха. Базові положення марксистської філософії.

Семінарське заняття 5.

1. Загальна характеристика німецького ідеалізму XVIII-XIX ст.
2. Система критичної філософії Канта.
а) космогонічна гіпотеза;

- б) основні положення теорії пізнання;
- в) проблеми етики та поняття категоричного імперативу.
- 3. Система абсолютного ідеалізму Гегеля.
 - а) філософська система, її основні складові та принципи формування;
 - б) учення про діалектичний метод.
- 4. Характеристика антропологічного матеріалізму Фойєрбаха.

Контрольні запитання та завдання:

1. Чому своє пояснення процесу пізнання Кант називав "коперніканським поворотом у філософії"?
2. Що таке "абсолютна ідея" в філософії Гегеля?
3. З яких філософських позицій Фойєрбах критикував гегелівську філософію?

Література:

Основна:

1. Історія філософії: Підручник / за ред. Володимира Івановича Ярошовця К., 2006.
2. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І.Ярошовця. К., 2005.
3. Короткий довідник з історії філософії: від витоків до середини XIX століття / За ред. Т.Д. Пікашової та В. Л. Чуйка К., 1997.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dovi.html>
4. Кушаков Ю. Нариси з історії німецької філософії Нового часу. Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006.
5. Рассел Б. Історія західної філософії. К.: "Основи", 1995.
https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/
6. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018 622 с..
7. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. К.: Знання, 2009.
8. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей. Т.1. Філософська пропедевтика : навч. посіб для бакалаврів фізико-математичних і природничих спеціальностей. К.: ВПЦ "Київський університет", 2010. 848 с.
9. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 1. Філософська пропедевтика /авт.-упоряд. І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін. ; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 879 с.

Додаткова:

1. Гегель. Г. В.Ф. Феноменологія духу. К.: Основи, 2004.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Fenomenologia_Dukhu-1.pdf
2. Кант І. Критика чистого розуму. К.: Юніверс, 2000.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Krytyka_chystoho_rozumu.pdf
3. Кант І. Пролегомени до кожної майбутньої метафізики. К., 2005. <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/Kant/index.htm>
4. Маркс К. Тези про Фойєрбаха <https://vpered.wordpress.com/2009/05/22/marx-feuerbach/>
5. Ортега-і-Гассет Хосе. Кант. <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3818>
6. Фіхте Й.Г. Промови до німецької нації // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ. Вид-во "Лілея-НВ", 2003. С. 110-134.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Fichte_Johann/Promovy_do_nimetskoi_natsii_fr1.pdf

7. Шеллінг Ф.В. Про відношення образотворчих мистецтв до природи // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ. Вид-во "Лілея-НВ", 2003. С. 364-372. https://shron1.chtyvo.org.ua/Schelling_Friedrich/Pro_sut_nimetskoj_nauky_frahment.pdf ?

Лекція 6. Філософія марксизму

Виникнення і розвиток марксистської філософії. Гуманістичні тенденції у філософії К.Маркса та Ф.Енгельса. Марксистське вчення про практику та істину.

Семінарське заняття 6.

1. Філософське вчення К.Маркса:
 - а) К.Маркс і філософія Гегеля;
 - б) гуманістичні ідеї в філософії К.Маркса;
 - в) соціальна філософія та філософія історії К.Маркса.
2. Історична доля радянського марксизму.
3. Західний марксизм: розмаїття підходів та проблем.

Контрольні запитання та завдання:

1. У чому полягає зв'язок філософії К.Маркса з гегелівською філософією?
2. Розкрийте зміст соціально-філософської концепції К.Маркса.
3. У чому полягають принципові відмінності між радянським і західним марксизмом?

Література

1. Маркс К. Тези про Фейєрбаха <https://vpered.wordpress.com/2009/05/22/marx-feuerbach/>
2. Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 року /Маркс К., Енгельс Ф. З ранніх творів. – К.: ВПЛУ, 1973.

Лекція 7. Філософська думка в Україні

Філософія Києво-Руської доби. Філософська освіта в Києво-Могилянській Академії. Філософська концепція Г.Сковороди. Філософські погляди П.Юркевича.

Семінарське заняття 7.

1. Зародження філософських учень у Київській Русі та їхні специфічні особливості.
2. Філософська освіта в братських школах та Києво-Могилянській Академії.
3. Філософські погляди Г.Сковороди.
4. "Філософія серця" П.Юркевича.
5. Філософія "української ідеї" (М.Драгоманов, М.Грушевський, В.Винниченко, Д.Донцов).

Контрольні запитання та завдання:

1. Який змістовний зв'язок існує між давньослов'янською міфологією та філософією Києво-Руської доби?
2. Який вплив виявило християнство на філософські ідеї мислителів Київської Русі?
3. У чому полягає специфіка філософських курсів професорів Києво-Могилянської Академії?
4. Що означає поняття "кордоцентризм" у філософії Г.Сковороди?
5. У чому полягає суть концепції "трьох світів" у філософії Г.Сковороди?
6. Що означає визначення "філософія серця" стосовно поглядів П.Юркевича?

Література:

Основна:

1. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. К., 1996.
2. Горський В.С. «Слово про закон і благодать» - перша пам'ятка Київської філософської думки.
<https://core.ac.uk/download/pdf/149246025.pdf>
3. Огородник І.В. Історія філософської думки в Україні -
<http://westudents.com.ua/knigi/620-storya-flosofsko-dumki-v-ukran-ogorodnik-v.html>
4. Історія філософії України: Підручник / За ред. М.Ф.Тарасенка. К., 1994.
5. Історія філософії України: Хрестоматія / Упорядн. М.І.Тимошик. К., 1993.
6. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018 622 с..
7. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. К.: Знання, 2009.
<http://westudents.com.ua/knigi/622-flosofya-guberskiy-lv.html>
8. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей. Т.1. Філософська пропедевтика : навч. посіб для бакалаврів фізико-математичних і природничих спеціальностей. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 848 с.
9. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 1. Філософська пропедевтика /авт.-упоряд. І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін. ; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 879 с.
10. Єрмоленко, А. Філософія як чинник духовної незалежності України// Філософська думка, 2021, №3, 47-63. <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/545/506>

Додаткова література:

1. Іларіон, Митрополит Київський. Слово про закон і благодать
<http://litopys.org.ua/oldukr/ilarion.htm>
2. Прокопович Ф. Суть, походження та види почуттів
<http://litopys.org.ua/procop/proc110.htm#rozd1>
3. Сковорода Г. Розмова п'яти мандрівників про істинне щастя в житті
<http://sites.utoronto.ca/elul/Skovoroda/Rozmova5.pdf>
4. Юркевич П. Серце та його значення в духовному житті людини згідно з ученням слова Божого <http://westudents.com.ua/glavy/94416-sertse-ta-yogo-znachennya-u-duhovnomu-jitt-lyudini-zgdno-z-uchennyam-slova-bojogo.html>
5. Франко І. Що таке поступ? https://shron2.chtyvo.org.ua/Franko/Scho_take_postup7.pdf?
6. Чижевський Д. Філософія і національність <http://litopys.org.ua/chyph/chyph02.htm>

Змістовий модуль 2: Теоретична та практична філософія.

Лекція 8. Фундаментальні філософські проблеми: особливості переходу від класичного до некласичного філософствування.

Принципи та ідеали класичної та некласичної західної філософії. Причини переходу від класичного до некласичного філософствування. Своєрідність волюнтаризму А.Шопенгауера та Ф.Ніцше. Розуміння філософствування та екзистенції за С.К'єркегором. Основні тенденції розвитку сучасної західної філософії. Найбільш впливові напрямки сучасної філософії.

Семінарське заняття 8.

1. Криза класичної філософії в середині XIX ст. і становлення нових філософських напрямків.
2. Ірраціоналізм і волюнтаризм філософії А.Шопенгауера.
3. Критичний раціоналізм та ірраціонально-екзистенційна філософія Сьорена К'єркегора.
4. Основні концепції "Філософії життя" (Ф.Ніцше, А.Бергсон, В.Дільтей).
5. Філософські засади психоаналізу, вчення про несвідоме (З.Фрейд, К.Юнг, Е.Фромм).

Контрольні запитання та завдання:

1. Якими причинами був обумовлений перехід від класичного до некласичного філософствування?
2. Розкрийте зміст загальної назви "філософія життя".
3. Якою є основна проблематика феноменологічної філософії?
4. Що таке "постмодернізм" та які його філософські засади?

Література:

Основна:

1. Зарубіжна філософія XX століття. К., 1993.
2. Історія філософії: Підручник / за ред. Володимира Івановича Ярошовця К., 2006.
3. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І.Ярошовця. К., 2005.
4. Короткий довідник з історії філософії: від витоків до середини XIX століття / За ред. Т.Д. Пікашової та В. Л. Чуйка К., 1997.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dovi.html>
5. Рассел Б. Історія західної філософії. К.: "Основи", 1995.
https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/
6. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018 622 с..
7. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. К.: Знання, 2009.
<http://westudents.com.ua/knigi/622-filosofya-guberskiy-lv.html>
8. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей. Т.1. Філософська пропедевтика : навч. посіб для бакалаврів фізико-математичних і природничих спеціальностей. К.: ВПЦ "Київський університет", 2010. 848 с.
9. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 1. Філософська пропедевтика /авт.-упоряд І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін. ; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 879 с.
10. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. К., 2004.

Додаткова:

1. Вітгенштайн Л. Tractatus Logiko-Philosophicus. Філософські дослідження. Київ: Основи, 1995. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/vitgen.html>
2. Гайдеггер М. Шлях до мови // Дорогою до мови. Л.: Литопис, 2007.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Heidegger_Martin/Shliakh_do_movy.pdf
3. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. основи філософської герменевтики.
<http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/gadamer.html>
4. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. Київ: Юніверс, 2001.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Batkivschyna_i_mova.pdf

5. Гуссерль Е. Криза європейської філософії // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К., 1996.
6. Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія// Філософська думка, 2002. №3. С134-149.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Husserl_Edmund/Kryza_yevropeiskyykh_nauk.pdf
7. Гейзінга Й. Homo ludens. К., 1994.
8. Джеймс В. Що таке прагматизм? К., 2000.
9. Дільтей В. Виникнення герменевтики // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К., 1996.
10. Камю А. Міф про Сізіфа.
<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3221&page=6>
11. Леві-Строс К. Структурна антропологія. К., 1997.
12. Ліотар Ж.-Ф. Постмодерністська ситуація / Після філософії: кінець чи трансформація? К., 2000. С.71-90.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Sytuatsia_postmodernu.pdf
13. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. К., 1993.
14. Після філософії: кінець чи трансформація? Рорті , Ліотар , Фуко, Деррида, Девідсон , Дамміт , Патнем, Апель, Габермас, Гадамер, Рикьор , Макінтайр, Блуменбера, Тейлор/ Переклад за редакцією В. В. Ляха. К.: Четверта хвиля. 2000. 432 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Rorty_Richard/Pislia_filosofii_Kinets_chy_transformatsiia7.pdf
15. Рікер П. Конфлікт інтерпретацій / Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Л., 1996.
16. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо. К., 2001.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Buttia_i_nischo_frahmenty.pdf
17. Тойнбі Дж. Дослідження історії. У 2-х т. К., 1995.
18. Фром Е. Мати чи бути. К., 2010.
http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Maty_chy_buty7.pdf
19. Шопенгавер, А. Світ як воля і уявлення // Мислителі німецького романтизму. Івано-Франківськ. Вид-во "Лілея-НВ", 2003.
20. Ясперс К. Осьова епоха // «І». Л., 1990. №3.

Лекція 9. Онтологія як філософське вчення про буття

Філософське розуміння проблеми буття. Уявлення про онтологію як вчення про буття. Історико-філософські варіанти розгляду проблеми буття. Особливості розуміння буття як засади виникнення різних філософських концепцій. Форми буття. Співвідношення категорій "буття", "субстанція", матерія". Функції категорії "матерія" у філософії. Спосіб і форми існування матерії.

Семінарське заняття 9.

1. Основні етапи розвитку уявлень про буття в історії філософської думки.
2. Поняття матерії та її структура:
3. Проблема детермінізму як принципу філософського пояснення світу.
4. Простір і час як форми буття матерії.
5. Рух як спосіб існування матерії.

Контрольні питання та завдання

1. Коли і чому в філософії з'явилась проблема буття?
2. У чому сутність парменідового розуміння буття?
3. Хто з античних філософів не сприйняв парменідового тлумачення буття і чому?
4. У чому полягає специфіка середньовічного тлумачення проблеми буття?

5. Які зміни у розумінні проблеми буття відбулись у філософії Нового часу?
6. Як вплинула специфіка російського світогляду на філософське вирішення проблеми буття?
7. Розкрийте зміст вислову "онтологічний поворот у філософії XX ст.".
8. Чи є змістовний зв'язок між світоглядом людини XX ст. та філософським вирішенням проблеми буття, і якщо є – чому?
9. Що таке матерія та яка її структура?
10. Які форми руху матерії Ви знаєте?
11. Як співвідносяться поняття "матерія" і "субстанція"?
12. Як співвідноситься природничонаукове і філософське розуміння матерії?
13. Як співвідносяться поняття "рух", "розвиток", "прогрес"?
14. Які закони і категорії діалектики Ви знаєте і в чому полягає їхній основний зміст?

Література:

Основна:

1. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. Філософія. К.: Дух і літера, 2018.
2. Охріменко О.Г. Фундаментальні філософські проблеми. К., 2002.
3. Петрушенко В. Л. Філософія: курс лекцій / В. Л. Петрушенко. Львів, 2016. 504 с. <https://xp4stm90bvzr.frontroute.org/s11/6/8/0/3/6/68036.pdf>
4. Причепій Є.М., Черній А.М., В.Д., Чекаль Л.А. Філософія. К.: Видавничий центр «Академія», 2009 .
5. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018. 622 с.
6. Філософія : Курс лекцій. Навч. посібник для студ. вузів / Бичко І.В. та інш. – К., 1993. <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/773/4/>
7. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018 622 с.
8. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. К.: Знання, 2009.
<http://westudents.com.ua/knigi/622-filosofya-guberskiy-lv.html>
9. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей. Т.2. Теоретична та практична філософія: навч. посіб для бакалаврів фізико-математичних і природничих спеціальностей. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 431 с..
10. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 2. Теоретична та практична філософія /авт.-упоряд. І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін. ; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 543 с.

Додаткова:

1. Гайдеггер М. Що таке метафізика? / Читанка з філософії: У 6 книгах. К.: Довіра, 1993. Кн. 6: Зарубіжна філософія XX століття. С. 83-100.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Heidegger/Martin/Scho_take_metafizyka_frahmenty.pdf
2. Дамміт М. Логічні основи метафізики. Переклад з англ. В.Навроцького. – Київ: IRIS, 2001.
3. Джеймс В. Деякі метафізичні проблеми, розглянуті з погляду прагматизму. Єдність і множинність. – К.: Видавничий дім „Альтернативи”, 2000.

4. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології / Пер. з фр. В. Лях, П. Таращук. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2001.
<https://shron1.chtyvo.org.ua/Sartre Jean-Paul/Buttia i nishcho frahmenty.pdf?>
5. Тіллїх П. Мужність бути. Небуття і тривога. // Часопис «І». – 2005. – №37.
6. Фромм Е. Мати чи бути?
https://hromadolib.files.wordpress.com/2015/12/fromm_2010_have.pdf

Лекція 10. Проблема свідомості

Філософський зміст проблеми свідомості та шляхи її розгляду в історії філософії. Основні підходи до пояснення феномену свідомості. Найбільш загальні властивості свідомості. Філософське визначення свідомості та її функції. Свідомість, самосвідомість, мова. Суспільна та індивідуальна свідомість. Феномен ілюзорної свідомості. Свідоме і несвідоме. Концепції несвідомого.

Семінарське заняття 10.

1. Проблема духу і свідомості в історії філософської думки.
2. Свідомість як філософська категорія. Джерела та витoki свідомості.
3. Структура свідомості. Свідомість та самосвідомість.
4. Свідомість та безсвідоме: К. Маркс та З. Фрейд.
5. Свідомість та мислення. Свідомість та мова.
6. Проблема ідеального та варіанти її вирішення.
7. Поняття суспільної свідомості. Структура суспільної свідомості.

Контрольні питання та завдання

1. У чому полягають труднощі філософського вирішення проблеми свідомості?
2. Якою метафорою користувались давні греки для опису свідомості і чому?
3. У чому полягає зв'язок середньовічного розуміння свідомості з геоцентричним світоглядом?
4. Чому в релігійній філософії свідомість розуміється як тягар і "хрест"?
5. Які концептуальні зміни в розгляді проблеми свідомості відбулись у філософії Нового часу?
6. Яким є зміст і соціальні передумови марксової концепції свідомості?
7. У чому полягає подібність та відмінність марксової і фрейдової концепцій безсвідомого?
8. Що таке свідомість, які її структура, джерела і витoki?
9. Розкрийте зміст понять "самосвідомість", "ідеальне", "духовне".
10. Які історичні та сучасні варіанти вирішення проблеми ідеального Ви знаєте?
11. Що таке суспільна свідомість і яка її структура?
12. Які сучасні концепції свідомості Ви знаєте?

Література:

Основна:

1. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. Філософія. К.: Дух і літера, 2018.
2. Охріменко О.Г. Фундаментальні філософські проблеми. К., 2002.
3. Петрушенко В. Л. Філософія: курс лекцій / В. Л. Петрушенко. Львів, 2016. 504 с. <https://xp4stm90bvzr.frontroute.org/s11/6/8/0/3/6/68036.pdf>
4. Причепій Є.М., Черній А.М., В.Д., Чекаль Л.А. Філософія. К.: Видавничий центр «Академія», 2009 .
5. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018. 622 с.
6. Філософія : Курс лекцій. Навч. посібник для студ. вузів / Бичко І.В. та інш. – К., 1993. <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/773/4/>

7. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018 622 с.
8. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. К.: Знання, 2009.
<http://westudents.com.ua/knigi/622-filosofya-guberskiy-lv.html>
9. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей. Т.2. Теоретична та практична філософія: навч. посіб для бакалаврів фізико-математичних і природничих спеціальностей. К.: ВПЦ "Київський університет", 2010. 431 с..
10. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 2. Теоретична та практична філософія /авт.-упоряд. І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін. ; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 543 с.

Додаткова:

1. Фромм Е. Мистецтво любові. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 192 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Fromm_Erich/Mystetstvo_liubovi/
2. Фройд З. Вступ до психоаналізу.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Freud_Sigmund/Vstup_do_psykhoanalizu.pdf?
3. Фройд З. Три нариси з теорії сексуальності // Психологія і суспільство. — 2008. — N 4. — С. 45-91.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Freud_Sigmund/Try_narysy_z_teorii_seksualnosti.pdf?
4. Шелер М. Сутність моральної особистості / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники В.В.Лях, В.С.Пазенок. – К.: Ваклер, 1996.
<http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/sheler.html>
5. Юнг К.Г. Архетипи колективного несвідомого (фрагменти)
https://shron1.chtyvo.org.ua/Yung_Karl/Arkhetypy_kolektyvnoho_nesvidomoho_fr.pdf?

Лекція 11. Людина як предмет філософського аналізу

Актуальність філософського дослідження людини. Основні філософсько-антропологічні проблеми: природа і сутність людини, антропогенез, сенс життя, смерть і безсмертя, спілкування і розуміння, людина і космос. Поняття про особу. Соціалізація особи. Уявлення про "Я-концепцію". Ціннісні орієнтації, свобода, відповідальність та криза особи в сучасному світі.

Семінарське заняття 11.

1. Образи людини в історії філософської думки.
2. Проблема сутності людини.
3. Проблема антропосоціогенезу.
4. Проблема сенсу людського існування та багатоманіття способів її розв'язання.
5. Свобода і відповідальність особи.

Контрольні питання та завдання

1. Які, на Ваш погляд, причини зростання інтересу до антропологічної проблематики?
2. Чому багато філософів і мислителів кажуть про людину як таємницю?
3. Які Ви знаєте основні риси пануючого розуміння людини в добу античності. Середньовіччя і в Нові часи?

4. Яка роль діяльнісної парадигми в розумінні людини?
5. Розкрийте зміст поняття "антропосоціогенез" та підходів до розуміння сутності антропосоціогенезу.
6. У чому сутність проблеми співвідношення біологічного та соціального в людині? Які варіанти вирішення цієї проблеми Ви знаєте?
7. У чому полягає унікальність особистості людини?
8. Які типи ставлення до життя і смерті Ви знаєте?
9. У чому сенс безсмертя особи?
10. Які шляхи подолання кризи особистості на межі XX та .XI ст. Ви можете запропонувати?

Література:

Основна:

1. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. Філософія. К.: Дух і літера, 2018.
2. Охріменко О.Г. Фундаментальні філософські проблеми. К., 2002.
3. Петрушенко В. Л. Філософія: курс лекцій / В. Л. Петрушенко. Львів, 2016. 504 с. <https://xp4stm90bvzr.frontroute.org/s11/6/8/0/3/6/68036.pdf>
4. Причепій Є.М., Черній А.М., В.Д., Чекаль Л.А. Філософія. К.: Видавничий центр «Академія», 2009 .
5. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018. 622 с.
6. Філософія : Курс лекцій. Навч. посібник для студ. вузів / Бичко І.В. та інш. – К., 1993. <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/773/4/>
7. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В.Губерського. Харків: Фоліо, 2018 622 с.
8. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. К.: Знання, 2009.
<http://westudents.com.ua/knigi/622-filosofya-guberskiy-lv.html>
9. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей. Т.2. Теоретична та практична філософія: навч. посіб для бакалаврів фізико-математичних і природничих спеціальностей. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 431 с..
10. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 2. Теоретична та практична філософія /авт.-упоряд. І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін. ; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 543 с.

Додаткова:

1. Больнов О.Ф. Філософська антропологія та її методичні принципи / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навч.посібник / Упорядники В.В.Лях, В.С.Пазенок. – Київ: Ваклер, 1996.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/bolnov.htm>
2. Добронравова І.С. Ставлення людини до природи: синергетичний аспект. //Філософія. Антропологія. Екологія. –Альманах. Випуск перший.
/ <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ecology.htm>
3. Крисаченко В.С. Людина і біосфера
/ <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/krisachenko/krisa.html>
4. Людина в складному світі / за ред. Н. В. Кочубей, М. О. Нестерової; вступне слово В.П. Адрущенка //
http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/humen_2017_.pdf

5. Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844року /Маркс К., Енгельс Ф. З ранніх творів. – К.: ВПЛУ, 1973.
6. Сидоренко Л.І. Філософське осмислення людини
// <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-phil-human.htm>
7. Табачковський В. Життєвий світ людини і пізнання: персоналістична інтерпретація / Філософська думка, 2006. – №2.
8. Фром Е. Втеча від свободи. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Fromm_Erich/Vtecha_vid_svobody/
9. Шелер М. Сутність моральної особистості / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники В.В.Лях, В.С.Пазенок. – К.: Ваклер, 1996.
<http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/sheler.html>

Самостійна робота студентів

Письмова робота "Аналіз філософського тексту".

Форма контролю: співбесіда за результатами виконання письмової роботи.

Вимоги до роботи "Аналіз філософського тексту".

1. Вибір тексту: студент самостійно вибирає текст, керуючись програмою курсу та списком рекомендованої літератури. Остаточний вибір тексту повинен бути узгоджений з викладачем.

Критерії вибору:

- традиція та час створення: європейська філософія; від античності до середини XX століття;
- автор: основоположник чи видатний представник відомої філософської школи чи напрямку;
- текст: теоретична робота, що дає уявлення про філософську позицію автора; бажано цілісний текст або логічно завершений фрагмент;
- обсяг тексту: не менше 10 сторінок, бажано не більше 50 сторінок.

2. Порядок роботи.

Перший етап: ознайомлення з текстом.

Другий етап: вибір фрагмента для коментаря (погоджується з викладачем).

Третій етап: виконання й оформлення роботи.

3. Вимоги до оформлення.

Робота виконується письмово і складається з наступних частин:

1. Вступ (обсяг 1 стор.).

1.1. Точна вказівка автора, назви тексту та вихідних даних (книга, сайт й т.ін.).

1.2. Стисла довідка про автора тексту: дати життя, освіта, творчий шлях, внесок в історію філософської думки.

1.3. Стисла довідка про текст: історія створення, місце і час видання, роль даної роботи у творчості філософа та її місце в історії філософії.

2. Аналіз тексту (обсяг 3 стор.).

2.1. Формальна характеристика: структура (композиція), стиль, мова і т.п.

2.2. Змістовна характеристика: тема роботи, основні проблеми, засоби їх вирішення, аргументація, тощо.

2.3. Коментар фрагменту тексту: виконується у вільній формі, включає: обґрунтування вибору фрагменту, вказівку мети і методу коментарю, ключові цитати*, змістовний висновок.

* Посилання оформлюються відповідно до загальних вимог до цитування.

Головна вимога – чітка вказівка авторства конкретного висновку.

3. Есе – власні роздуми стосовно тексту (обсяг 1 стор.).

Перелік тем та джерел для аналізу:

1. Августин Сповідь <http://194.44.152.155/elib/local/sk750294.pdf>
2. Аквінський Т. Коментарі до Арістотелевой «Політики». К.: Основи. 2003. (djvu) https://chtyvo.org.ua/authors/Akvinskyi_Toma/Komentari_do_Aristotelevoi_Polityky/
3. Арістотель Нікомахова етика. К., 2002. http://am.history.univ.kiev.ua/Nikomakhova_etyka.pdf
4. Арістотель Політика. К., 2003. <http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/04/Aristotel-1.pdf>
5. Арістотель. Метафізика (фрагменти)/ Читанка з філософії. К.: Довіра, 1992. Т.1: Філософія стародавнього світу. С. 149-164. https://shron1.chtyvo.org.ua/Aristotle/Metafizyka_frahmenty.pdf
6. Боецій Розрада від філософії <https://javalibre.com.ua/java-book/book/2925043>
7. Больнов О.Ф. Філософська антропологія та її методичні принципи / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навч.посібник / Упорядники В.В.Лях, В.С.Пазенок. – Київ: Ваклер, 1996. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/bolnov.htm>

8. Вітгенштайн Л. Tractatus Logico-Philosophicus. Філософські дослідження. Київ: Основи, 1995. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/vitgen.html>
9. Вольтер Кандід: Філософські повісті (збірник). Харків :Фоліо, 2011.
10. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. Київ: Юніверс, 2001. http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Batkivschyna_i_mova.pdf
11. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. основи філософської герменевтики. <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/gadamer.html>
12. Гайдеггер М. Шлях до мови // Дорогою до мови. Л.: Литопис, 2007. https://shron1.chtyvo.org.ua/Heidegger_Martin/Shliakh_do_movy.pdf
13. Гегель. Г. В.Ф. Феноменологія духу. К.: Основи, 2004. http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Fenomenolohia_Dukhu-1.pdf
14. Гельвецій К.А. Про людину, її розумові здібності та її виховання. К., 1994. https://chtyvo.org.ua/authors/Helvetsii_Klod_Adrian/Pro_liudynu_ii_rozumovi_zdibnosti_ta_ii_vykhovannia/
15. Гоббс Т. Левіафан. К.: Дух і Літера, 2000. <http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B1%D1%81.pdf>
16. Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія// Філософська думка, 2002. №3. С134-149. https://shron1.chtyvo.org.ua/Husserl_Edmund/Kryza_yevropeyskykh_nauk.pdf
17. Декарт Р. Метафізичні роздуми. К.: Юніверс, 2000. <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dekart/index.html>
18. Декарт Р. Міркування про метод. К.: Тандем, 2001. http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/decart_metod.htm
19. Джексон Ф. Чого не знала Мері? <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Djekson.html>
20. Дільтей В. Виникнення герменевтики // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К., 1996. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/diltej.html>
21. Добронравова І.С. Ставлення людини до природи: синергетичний аспект. //Філософія. Антропологія. Екологія. –Альманах. Випуск перший. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ecology.htm>
22. Добронравова І.С. Ідеали і типи наукової раціональності. - К.: ВЦ "Київський університет". – К.: 1999 , с. 24-28. <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ideal.html>
23. Добронравова І.С. Некласична раціональність для нелінійної науки. // Вісник Київського університету. Серія: Філософія. Політологія. Вип.29. – К.: 1999.
24. Камю А. Міф про Сізіфа. <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3221&page=6>
25. Кант І. Відповідь на запитання Що таке Просвітництво? // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ, 2003. С. 158-161.
26. Кант І. Критика чистого розуму. К.: Юніверс, 2000. http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Krytyka_chystoho_rozumu.pdf
27. Кант І. Пролегомени до кожної майбутньої метафізики. К., 2005. <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/Kant/index.htm>
28. Комар О.В. Гуманізація науки чи натуралізація філософії? / <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/OKomar.pdf>
29. Крисаченко В.С. Людина і біосфера <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/krisachenko/krisa.html>
30. Леві-Строс К. Структурна антропологія. К., 1997. https://shron1.chtyvo.org.ua/Levi-Strauss_Claude/Struktura_mifiv.pdf
31. Ліотар Ж.-Ф. Постмодерністська ситуація / Після філософії: кінець чи трансформація? К., 2000. С.71-90. http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Sytuatsia_postmodernu.pdf
32. Лок Д. Два трактати про правління. К.: Наш формат, 2020. <http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/government.pdf>

33. Людина в складному світі / за ред. Н. В. Кочубей, М. О. Нестерової; вступне слово В.П. Адрущенко // http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/humen_2017_.pdf
34. Мак`явеллі Н. Державець. <https://knigogo.com.ua/knigi/derzhavets/>
35. Маркс К. Тези про Фойєрбаха <https://vpered.wordpress.com/2009/05/22/marx-feuerbach/>
36. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. К., 1993.
https://chtyvo.org.ua/authors/Nietzsche_Friedrich/Tak_kazav_Zaratustra/
37. Ортега-і-Гассет Хосе. Кант. <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3818>
38. Паскаль Б. Думки. часопис. К.: Дух і Літера, 2009.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Pascal_Blaise/Dumky.pdf
39. Після філософії: кінець чи трансформація? Рорті, Ліотар, Фуко, Деррида, Девідсон, Дамміт, Патнем, Апель, Габермас, Гадамер, Рикьор, Макінтайр, Блуменберг, Тейлор / Переклад за редакцією В. В. Ляха. К.: Четверта хвиля. 2000. 432 с. (для аналізу можна обрати 1 статтю)
https://shron1.chtyvo.org.ua/Rorty_Richard/Pislia_filosofii_Kinets_chy_transformatsiia7.pdf
40. Платон. Бенкет. Л.: Видавництво Українського Католицького Університету, 2018. (djvu)
https://chtyvo.org.ua/authors/Plato/Benket_vyd_2018_ukrhrets/
41. Платон. Діалоги. К.: "Основи", 1995. (djvu) <https://chtyvo.org.ua/authors/Plato/Dialohy/>
42. Рікер П. Про інтерпретацію https://shron1.chtyvo.org.ua/Riceur_Paul/Pro_interpretatsiu.pdf
43. Роттердамський Е. Похвала Глупот <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3963>
44. Руденко О.В. Погляд на науку як соціокультурний феномен // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія. – Вип. 49 / http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rudenko/statya_ukr.htm
45. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду. К., 2001. https://shron1.chtyvo.org.ua/Russo_Zhan-Zhak/Pro_suspilnu_uhodu_abo_pryntsypy_politychnoho_prava.pdf
46. Саймон Крічлі Вступ до континентальної філософії/ Пер. з англ. Вадима Менжуліна. - Київ: ТОВ "Стилос", 2008. - 152 с. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/krichli/index.htm>
47. Саймон Крічлі Вступ до континентальної філософії/ Пер. з англ. Вадима Менжуліна. - Київ: ТОВ "Стилос", 2008. - 152 с. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/krichli/index.htm>
48. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо. К., 2001. http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Buttia_i_nischo_frahmenty.pdf
49. Сенека. Моральні листи до Луцілія. К., 2017. (djvu)
https://chtyvo.org.ua/authors/Seneca/Moralni_lysty_do_Lutsiliia_vyd_2017/
50. Сидоренко Л.І. Філософське осмислення людини
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-phil-human.htm>
51. Тіт Лукрецій Кар Про природу речей // Антична література: хрестоматія. К.; Дніпро, 1988. http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Pro_pryrodu_rechei.pdf
52. Фіхте Й.Г. Промови до німецької нації // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ. Вид-во "Лілея-НВ", 2003. С. 110-134.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Fichte_Johann/Promovy_do_nimetskoi_natsii_fr1.pdf
53. Фройд З. Вступ до психоаналізу.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Freud_Sigmund/Vstup_do_psykhoanalizu.pdf
54. Фройд З. Три нариси з теорії сексуальності // Психологія і суспільство. — 2008. — № 4. — С. 45-91.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Freud_Sigmund/Try_narysy_z_teorii_seksualnosti.pdf
55. Фром Е. Втеча від свободи. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Fromm_Erich/Vtecha_vid_svobody/
56. Фром Е. Втеча від свободи. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Fromm_Erich/Vtecha_vid_svobody/
57. Фром Е. Мати чи бути. К., 2010. http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/Maty_chy_buty7.pdf

58. Фромм Е. Мистецтво любові. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 192 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Fromm_Erich/Mystetstvo_liubovi/
59. Шелер М. Сутність моральної особистості / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники В.В.Лях, В.С.Пазенок. – К.: Ваклер, 1996. <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/sheler.html>
60. Шеллінг Ф.В. Про відношення образотворчих мистецтв до природи // Мислителі німецького Романтизму. Івано-Франківськ. Вид-во "Лілея-НВ", 2003. С. 364-372. https://shron1.chtyvo.org.ua/Schelling_Friedrich/Pro_sut_nimetskoi_nauky_frahment.pdf?
61. Юнг К.Г. Архетипи колективного несвідомого (фрагменти) https://shron1.chtyvo.org.ua/Yung_Karl/Arkhetypy_kolektyvnoho_nesvidomoho_fr.pdf?
62. Ясперс К. Осьова епоха // «І». Л., 1990. №3. https://chtyvo.org.ua/authors/Jaspers_Karl/Osiova_epokha_frahment/

Перелік питань, що виносяться на іспит

1. Визначення поняття "філософія". Предмет філософії, методи та її значення.
2. Основні підрозділи філософського знання. Значення філософії для людини.
3. Поняття світогляду. Структура світогляду.
4. Історичні типи світогляду (загальна характеристика).
5. Міфологія як тип світогляду.
6. Релігія як тип світогляду.
7. Філософія як тип світогляду.
8. Філософія і наука.
9. Досократівська філософія.
10. Антична філософія класичного періоду (загальна характеристика).
11. Перші грецькі мудреці. Мілетська школа.
12. Наївна діалектика давньогрецьких мислителів. Геракліт з Ефесу.
13. Антропологічний поворот в античній філософії. Сократ.
14. Античний атомізм. Загальна характеристика і представники.
15. Ідеалістична філософія Платона (вчення про ідеї, теорія пізнання).
16. Філософія Арістотеля. Загальна характеристика філософської системи.
17. Вчення про матерію і форму в Арістотеля.
18. Основні етапи розвитку та напрями середньовічної європейської філософії (загальна характеристика).
19. Поняття патристики. Філософія Августина Аврелія.
20. Поняття схоластики. Філософія Фоми Аквінського.
21. Суперечка про універсалії в середньовічній філософії: номіналізм та реалізм.
22. Проблема людини в християнському віровченні.
23. Пантеїзм М.Кузанського.
24. Космологія Дж.Бруно.
25. Філософські погляди в працях природодослідників: М.Коперник, Г.Галілей, Л.да Вінчі.
26. Філософія доби Відродження (основні ідеї та представники).
27. Загальна характеристика Нового часу.
28. Проблема методу пізнання в філософії Нового часу: емпіризм та раціоналізм.
29. Філософія Ф.Бекона (концепція "ідолів", індуктивний метод пізнання).
30. Філософія Р.Декарта (методологічний сумнів, теза "мислю - отже існую", дедуктивний метод пізнання).
31. Філософія доби Просвітництва. Загальна характеристика, основні проблеми та представники.
32. Загальна характеристика та основні проблеми розгляду в німецькій класичній філософії.
33. Теорія пізнання І.Канта (поняття "річ в собі", апріоризм та трансценденталізм).
34. Філософська система Г.Гегеля.
35. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха.
36. Виникнення і розвиток марксистської філософії.
37. Гуманістичні тенденції у філософії К.Маркса та Ф.Енгельса.
38. Марксистське вчення про практику та істину.
39. Філософська думка доби Київської Русі.
40. Формування та розвиток українського романтизму Г.Сковороди.
41. Філософія в Києво-Могилянській Академії.
42. Сучасний філософський ірраціоналізм (загальна характеристика).
43. "Філософія життя" та її різновиди.
44. Основні етапи розвитку уявлень про буття: античність.
45. Основні етапи розвитку уявлень про буття: Середньовіччя.

46. Основні етапи розвитку уявлень про буття: Новий час та німецька класична філософія.
47. Метафора свідомості в культурі та філософії античності.
48. Християнська концепція внутрішнього духовного світу.
49. Проблема свідомості у філософії Нового часу.
50. Уявлення про природу людини в античній та середньовічній філософії.
51. Проблеми атропосоціогенезу.
52. Уявлення про природу людини у філософії Нового часу.
53. Сучасна філософська антропологія.

Приклад тестового завдання:

1. Аристотель був учителем:

- А) Платона; Б) Філіпа Македонського;
В) Олександра Македонського; Г) Філона Олександрійського.

2. Чи вірні такі судження про розвиток науки?

- 2.1. Розвиток науки неможливий без опори на здобутки попередників.
2.2. Наукове знання неможливе без міфів та легенд.

- А) Вірне тільки 2.1; Б) Вірне тільки 2.2; В) Вірні обидва судження; Г) Невірні обидва судження.

3. «Під рефлексивною філософією я взагалі маю на увазі спосіб мислення, який бере початок від картезіанського Cogito та продовжений Кантом». Це сказав:

- А) Рікер; Б) Рассел; В) Мамардашвілі; Г) Ортега-і-Гассет.

4. Виконання популярної естрадної пісні є частиною:

- А) народної культури; Б) громадянської культури; В) масової культури; Г) елітарної культури.

5. Результатом чуттєвого пізнання, на відміну від раціонального, є:

- А) узагальнене судження про предмет; Б) поняття про предмет; В) конкретний образ предмета; Г) пояснення причин зміни предмета.

6. «Книга природи написана мовою математики». Цей вислів належить:

- А) Декарту; Б) Лейбніцу; В) Галілею; Г) Паскалю.

7. Основною характерною ознакою людської свідомості є:

- А) здатність відображати матеріальні предмети в ідеальній формі; Б) зведеність суто до функцій мозку та центральної нервової системи; В) відтворювальний характер; Г) репродуктивний характер.

8. Чи вірні наступні судження про форми пізнання?

- 8.1. Уявлення як форма пізнання передбачає безпосередній вплив реальності на органи чуттів.

- 8.2. Сприйняття надає інформацію про форму предмета, і не більше.

- А) Вірне тільки 2.1; Б) Вірне тільки 2.2; В) Вірні обидва судження; Г) Невірні обидва судження.

9. Релігійна віра передбачає:

- А) бажання відкрити душу назустріч вірі, надії та любові; Б) віру в надприродне; В) віру в те, що світ наповнений смыслом; Г) віру в одухотвореність природи.

10. Основною характеристикою часу вважають:

- А) зворотність; Б) тривалість; В) симетричність; Г) синхронність.